

Расторопов С. відзначає, що завдання шкоди здоров'ю особи за його згодою передує сукупність обов'язкових умов її настання. До них відносяться: 1) дієздатність особи (осудність та досягнення певного віку); 2) добровільність згоди (вільне волевиявлення особи, що дає згоду на заподіяння шкоди власному здоров'ю); 3) наявність права на згоду (особа в праві надавати згоду на спричинення шкоду своєму здоров'ю); 4) своєчасність згоди (дана згода надана до або під час діяння, що спричинило шкоду здоров'ю); 5) визначеність згоди (згода повинна бути конкретизована стосовно до виду шкоди й обставин, у яких воно дається та при яких заподіюється шкода); 6) ціль спричинення шкоди (суспільно корисні, нейтральні, антисоціальні) [4]. КК Російської Федерації звільняє від кримінальної відповідальності особу за спричинення шкоди потерпілому «Зараження ВІЧ-інфекцією» за згодою останнього. Ендольцева А.В., стверджує, що підставою звільнення від відповідальності в даному випадку є втрата суспільної небезпеки особи, яка вчасно попереджує потерпілого про наявність у неї ВІЛ-Інфекції й тим самим про небезпеку зараження потерпілого, внаслідок чого останній має право вибору, яке й має правове значення: у випадку його добровільної згоди на здійснення дій, що створюють небезпеку зараження, особа, що поставила його в таку небезпеку, звільняється від кримінальної відповідальності [5].

Отже, на нашу думку, завдання шкоди здоров'ю особи повинно передувати сукупність обов'язкових умов: добровільність (особа дає згоду (письмова, усна) на причинення її здоров'ю шкоди), осудність (усвідомлення можливості настання певного наслідку), вік (повнолітня особа), своєчасність (згода на спричинення шкоди здоров'ю повинна передувати діянню).

Список використаних джерел:

1. Жижиленко А.А. Преступления против личности / А.А. Жижиленко // М – Л., 1927. – С. 35.
2. Пионтковский А.А. Преступления против личности / А.А. Пионтковский // М., 1938. – С. 40.
3. Дубовец П.А. Ответственность за телесные повреждения по советскому уголовному праву / П.А. Дубовец // Изд-во «Юридическая литература». М., 1964. – 159 с., С. 19.
4. Расторопов С. Уголовно-правовое значение согласия лица на причинение вреда своему здоровью / С. Расторопов // Законность № 10. – 2003. – С. 46 – 48.
5. Ендольцева А.В. Освобождение от уголовной ответственности в случае, предусмотренном законодателем в примечании к ст. 122 УК РФ / А.В. Ендольцева // Российский следователь. 2004. № 4. – С. 20.

Щодо криміналізації необережного знищення об'єктів культурної спадщини

Міщенко М.О., кандидат юридичних наук, викладач кафедри кримінально-правових дисциплін ННІПП НАВС

У чинному Кримінальному кодексі України (далі КК) передбачено відповідальність за умисне знищення, руйнування або пошкодження різних видів об'єктів культурної спадщини (ч. 2-5 ст. 298). Якщо мало місце необережне ставлення до будь-якого з альтернативних наслідків у вигляді знищення, руйнування або пошкодження названих предметів, дії

особи не можуть кваліфікуватися за ч. 2-5 ст. 298 КК. Отже, є суспільно небезпечний наслідок у вигляді знищення, руйнування або пошкодження предмета злочину, але це не знаходить належної кримінально-правової оцінки.

Серед українських науковців питання необережного знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини досліджував Б.М. Одайник. Зокрема, автор запропонував доповнити КУпАП нормою, що передбачає адміністративну відповідальність за незаконне знищення, руйнування або пошкодження пам'яток – об'єктів культурної спадщини з необережності [1, с. 13]. З одного боку, це сприятиме диференціації відповідальності за умисне та необережне знищення або пошкодження об'єктів культурної спадщини і допоможе уникнути надмірної криміналізації. Однак слід зауважити, що знищення або пошкодження об'єктів культурної спадщини, навіть учинене з необережності, заподіює шкоду культурному надбанню і має певний ступінь суспільної небезпеки.

Кваліфікація знищення або пошкодження будь-якого майна залежить від суб'єктивної сторони діяння, передусім форми вини [2, с. 58]. Суб'єктивні сторони умисного та необережного знищення або пошкодження об'єктів культурної спадщини різняться між собою ставленням винної особи до настання наслідків для зазначених об'єктів. За наявності умисної форми вини особа передбачає, що може знищити або пошкодити об'єкт культурної спадщини, або вона хоча і не бажає, щоб його було знищено або пошкоджено, але свідомо припускає це. Якщо об'єкт культурної спадщини знищено чи пошкоджено з необережності, ставлення до наслідків диференціюється залежно від того, мала місце злочинна самовпевненість чи злочинна недбалість.

Момент усвідомлення винною особою суспільно небезпечного характеру свого діяння наявний як при умисному, так і при необережному знищенні або пошкодженні об'єктів культурної спадщини. Це обумовлено тим, що об'єкт культурної спадщини не можна сплутати з будь-яким іншим об'єктом, оскільки йому притаманні специфічні ознаки (зокрема наявність охоронних знаків). Окрім того, здійснюючи різний за ступенем фізичний вплив на об'єкт культурної спадщини, суб'єкт усвідомлює, що це може мати для нього, які і будь-якого іншого матеріального об'єкта, широкий спектр негативних наслідків (починаючи від пошкодження і до повного знищення).

Щодо питань криміналізації необережного знищення або пошкодження об'єктів культурної спадщини позитивним є досвід Білорусії. Так, її кримінальний закон передбачає відповідальність за знищення, пошкодження чи втрату історико-культурних цінностей чи матеріальних об'єктів, яким може бути присвоєно статус історико-культурної цінності, з необережності (ст. 345) [3].

Наразі, згідно з національним законодавством України, кримінальна відповідальність за необережне знищення або пошкодження будь-якого виду об'єктів культурної спадщини (як рухомих, так і нерухомих) настає лише за умови, якщо воно спричинило тяжкі тілесні ушкодження або загибель людей (ст. 196 КК). Це означає, що спричинення цих наслідків при необережному знищенні або пошкодженні об'єктів культурної спадщини фактично прирівнюється до необережного знищення або

пошкодження будь-якого чужого майна. Отже, під час криміналізації діяння, передбаченого ст. 196 КК, за основу взято фактичне спричинення ним вищезазначених суспільно небезпечних наслідків. Не впливає на правову оцінку діяння вид майна, яке було знищено.

На нашу думку, названий підхід не є правильним, оскільки він неповною мірою враховує характер і весь перелік можливих суспільно небезпечних наслідків вчиненого.

Усе викладене свідчить про те, що хоч необережне знищення об'єктів культурної спадщини становить менший ступінь суспільної небезпеки порівняно з умисним, однак він є достатнім для запровадження кримінальної відповідальності за необережне знищення об'єктів культурної спадщини [4, с. 174].

Список використаних джерел:

1. Одайник Б.М. Кримінальна відповідальність за знищення, руйнування або пошкодження пам'яток – об'єктів культурної спадщини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / Б. М. Одайник. – К., 2010. – 21 с.

2. Женунтій В. Особливості кваліфікації протиправних діянь, що спричинили знищення або пошкодження майна / В. Женунтій, Л. Шестопалова // Право України. – 2004. – № 3. – С. 56–59.

3. Уголовный кодекс Республики Беларусь [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа : <http://www.pravo.by/main.aspx>.

4. Міщенко М. О. Кримінально-правова охорона культурних цінностей в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Міщенко Марина Олексіївна. – К., 2014. – 223 с.

Індикатор як елемент стану національної безпеки у сфері захищеності особи й українського суспільства від правопорушень

Гусєва К.А., старший викладач кафедри адміністративної діяльності НАВС, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

До основних об'єктів національної безпеки відноситься й суспільна безпека, що виражається рівнем захищеності особи й суспільства, переважно, від внутрішніх погроз загально небезпечного характеру. Отже, забезпечення національної безпеки в цій сфері інтересів особи й суспільства включає боротьбу з правопорушеннями та охорону громадського порядку.

Таким чином розпізнавання погроз, пов'язаних зі зростанням і негативними змінами в структурі злочинності, нестабільністю громадського порядку тощо, та своєчасне здійснення заходів, які протистоять таким викликам, слід визнати прямим завданням і обов'язком правоохоронних органів України.

Проте вирішення цього завдання потребує розроблення найбільш ефективних заходів й методів їх реалізації, скільки достовірні оцінки реального стану національної безпеки в розглядуваному її аспекті, що майже не можливо досягнути без надійної системи об'єктивних індикаторів цього стану.

Наші наукові вишукування дозволяють висловити певні судження щодо цього.

1. Під системою індикаторів стану національної безпеки, зокрема, у сфері захищеності особи й суспільства від злочинності, виходячи із